

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Michaely Bejčkové, soudce Faisala Husseiného a soudce Ondřeje Mráky v právní věci žalobkyně: **Lifefood Czech Republic s. r. o.**, Škrétova 45/8, Praha 2 – Vinohrady, proti žalované: **Státní zemědělská a potravinářská inspekce**, Květná 504/15, Brno, proti rozhodnutí žalované ze dne 10. 5. 2021, čj. SZPI/CG184-14/2020, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 5. 2023, čj. 11 A 148/2021-56,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á**.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] V nynější věci se NSS zabývá několika otázkami souvisejícími s rozlišováním mezi tzv. léčebnými tvrzeními podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011¹ a zdravotními tvrzeními podle čl. 2 odst. 1 bodu 5) nařízení č. 1924/2006².

I. Vymezení věci

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnic Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004, *Úř. věst. L 304, 22.11.2011, s. 18–63*.

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin, *Úř. věst. L 404, 30.12.2006, s. 9–25*.

[2] Společnost Lifefood Czech Republic (žalobkyně) prodává potraviny a doplňky stravy. V březnu 2020, tedy během první vlny koronavirové pandemie, zveřejnila na internetu několik příspěvků, ve kterých propagovala své výrobky – probiotické kreky, chlorellu, dýňová semínka a baobab. První příspěvek zveřejnila na blogu na svých internetových stránkách, další příspěvky pak přidala na svou facebookovou stránku. Oba příspěvky byly stále „online“ i v druhé polovině března 2020, tedy po vyhlášení nouzového stavu vládou České republiky dne 12. 3. 2020.

[3] Státní zemědělská a potravinářská inspekce na jaře 2020 kontrolovala možná zneužití koronavirové pandemie prodejci potravin a doplňků stravy. Při své činnosti narazila též na příspěvky žalobkyně (podobným způsobem se do hledáčku SZPI dostali i jiní prodejci, jejichž případy se NSS zabýval nebo zabývá, např. v souběžně vedeném řízení pod sp. zn. 10 As 80/2023). Podle SZPI příspěvky, které žalobkyně zveřejnila, obsahovaly tzv. *léčebná tvrzení*, jejichž používání zakazuje čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011. Žalobkyně uvedením těchto tvrzení v reklamě na potraviny porušila § 5d odst. 2 zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy.

[4] Inspektorát SZPI v Praze jako správní orgán prvního stupně proto nejprve žalobkyni uložil pokutu ve výši 500 000 Kč (a povinnost nahradit náklady řízení paušální částkou 1 000 Kč) za spáchání dvou přestupků podle § 8a odst. 3 písm. i) zákona o regulaci reklamy (tedy jednak za publikování příspěvku na blogu žalobkyně, jednak za publikování příspěvků na Facebooku). Žalobkyně se následně odvolala k ústřednímu inspektorátu SZPI, který rozhodnutí potvrdil, snížil však uloženou pokutu na 440 000 Kč.

[5] Žalobkyně následně podala žalobu k městskému soudu, který žalobkyni částečně vyhověl, rozhodnutí SZPI zrušil a věci jí vrátil k dalšímu řízení. NSS již zde předeseílá, že městský soud zrušil napadené rozhodnutí ze *dvou na sobě nezávislých* důvodů. Zaprvé městský soud nesouhlasil se SZPI, že všechna tvrzení uvedená v posuzovaných příspěvcích představovala tzv. *léčebná tvrzení*. Zatímco tvrzení na facebookové stránce žalobkyně posoudil městský soud shodně se SZPI jako tvrzení *léčebná*, u v případě tvrzení na blogu žalobkyně již částečně nesouhlasil. V případě dvou potravin propagovaných na svém blogu – probiotických kreků a dýňových semínek – uvedla žalobkyně nikoliv *léčebná tvrzení* podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011, ale nanejvýš tzv. *zdravotní tvrzení* podle čl. 2 odst. 1 bodu 5) nařízení č. 1924/2006 (srov. body 54 a 56 napadeného rozsudku). Zadruhé městský soud vytkl SZPI, že žalobkyni při rozhodování o přestupku kladla k tíži skutečnost, že reklamní tvrzení obsahovala „zjevné vady“, a nikoli nepřesnosti, které by bylo možné odhalit až po laboratorním zkoumání nabízených výrobků. Taková úvaha podle městského soudu nedává při posuzování smysl (srov. bod 76 napadeného rozsudku).

II. Shrnutí kasační stížnosti a vyjádření žalobkyně

[6] Proti rozsudku městského soudu podala SZPI (stěžovatelka) kasační stížnost z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Namítá, že sporná tvrzení žalobkyně ohledně probiotických kreků a dýňových semínek je nutné posoudit jako *léčebná tvrzení* podle § 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011. Upozorňuje na kontext, ve kterém žalobkyně tato tvrzení uvedla. V úvodu blogového příspěvku, ve kterém následně popisovala jednotlivé výrobky, se totiž opakovaně zmínila o obraně proti virům či patogenům. V případě dýňových

pokračování

semínek, resp. zinku, který semínka obsahují, žalobkyně překročila přípustnou míru flexibility u používání schválených zdravotních tvrzení. Stěžovatelka se též ohradila proti závěru, že zákaz léčebných tvrzení ve výjimečných případech neplatí, není-li sporné tvrzení způsobilé uvést spotřebitele v omyl. Podle stěžovatelky tento zákaz platí bez výjimky.

[7] Žalobkyně navrhuje kasační stížnost zamítnout.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Jak již NSS naznačil výše, nynější případ se týká odlišování tzv. zdravotních a léčebných tvrzení. Je třeba ověřit, zda tvrzení o probiotických krekrech a dýňových semínkách na blogu žalobkyně spadala do první, či druhé kategorie.

[10] Podle § 5d odst. 1 zákona o regulaci reklamy *v reklamě na potraviny mohou být uvedena výživová nebo zdravotní tvrzení za podmínek přímo použitelného předpisu Evropské unie*. Tímto přímo použitelným předpisem EU je nařízení č. 1924/2006, které upravuje tzv. výživová a zdravotní tvrzení.

[11] Podle § 5d odst. 2 zákona o regulaci reklamy *reklama na potraviny musí splňovat požadavky stanovené zákonem o potravinách a tabákových výrobcích, zejména pokud jde o uvedení informace naznačující, že země původu potraviny je Česká republika, přímo použitelným předpisem Evropské unie o poskytování informací o potravinách spotřebitelům* <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-40 - f5662143> *a přímo použitelnými předpisy Evropské unie, které stanoví pravidla pro použití označení původu, zeměpisných označení a tradičních výrazů*. Prvním zmíněným přímo použitelným předpisem v tomto ustanovení je nařízení č. 1169/2011, které upravuje tzv. léčebná tvrzení.

[12] Podle § 8a odst. 3 písm. i) zákona o regulaci reklamy *se právnická nebo podnikající fyzická osoba jako zpracovatel dopustí přestupku tím, že zpracuje reklamu na potraviny, která nesplňuje požadavky stanovené zákonem o potravinách a tabákových výrobcích, zejména pokud jde o uvedení informace naznačující, že země původu potraviny je Česká republika, požadavky stanovené přímo použitelným předpisem Evropské unie upravujícím poskytování informací o potravinách spotřebitelům nebo přímo použitelným předpisem Evropské unie, který stanoví pravidla pro použití označení původu, zeměpisných označení nebo tradičních výrazů*. Za tento přestupek lze podle § 8a odst. 7 písm. b) zákona uložit pokutu do výše 2 000 000 Kč.

[13] Podle čl. 2 odst. 2 bodu 5) nařízení č. 1924/2006 se zdravotním tvrzením rozumí *každé tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že existuje souvislost mezi kategorií potravin, potravinou nebo některou z jejích složek a zdravím*. Mezi zdravotní tvrzení spadá též tzv. tvrzení o snížení rizika onemocnění, kterým je podle čl. 2 odst. 2 bodu 6) nařízení č. 1924/2006 zdravotní tvrzení, které *uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že spotřeba určité kategorie potravin, potraviny nebo některé z jejích složek významně snižuje riziko vzniku určitého lidského onemocnění*.

[14] Pro používání zdravotních tvrzení pak platí řada pravidel (srov. obecná pravidla v čl. 3-5 nařízení č. 1924/2006 a detailní podmínky používání v čl. 10 a dalších). Pro zjednodušení se rozlišují především tvrzení, která jsou již *schválená* (jedno z nich NSS zmiňuje i níže), *neschválená* či tvrzení na tzv. *on hold* seznamu (srov. k tomu dále např. body 45-47 napadeného rozsudku).

[15] Nařízení č. 1169/2011 neobsahuje přímo definici léčebného tvrzení, ta se však v praxi dovozuje ze znění čl. 7 odst. 3 cit. nařízení. Podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 platí, *že s výhradou odchylek stanovených v právních předpisech Unie, které se vztahují na přírodní minerální vody a na potraviny určené pro zvláštní výživu, nesmějí informace o potravině připisovat jakékoli potravině vlastnosti umožňující zabránit určité lidské nemoci, zmírnit ji nebo ji vyléčit, ani na tyto vlastnosti odkazovat* (přímo toto ustanovení též odkazuje na některé výjimky z uvedeného zákazu, např. pro minerální vody, ty nicméně nejsou pro nynější věc podstatné). Podle čl. 7 odst. 4 tohoto nařízení platí stejný zákaz i pro *související reklamu či obchodní úpravu potravin, jejich tvar, vzhled nebo balení, použité obalové materiály, způsob jejich úpravy a místo vystavení*.

[16] V řízení o kasační stížnosti jsou sporná tvrzení, která žalobkyně uvedla v blogovém příspěvku ohledně dvou potravin, a to probiotických krekrů a dýňových semínek (v bodech 1 a 3 příspěvku cit. níže). Příspěvek na blogu žalobkyně zněl následovně (*stejně jako městský soud i NSS reprodukuje celý blogový příspěvek se zvýrazněním problematických tvrzení, tak, jak je označila SZPI*):

„Zvyšte svoji obranu před viry s těmito Lifefood produkty“

„Vybrali jsme top potraviny, které **pomáhají zvýšit vaši obranu před vlivem virů a patogenů**. Které to jsou?“

„Náš imunitní systém nás chrání před nemocemi a patogeny. Věděli jste, že 70 % imunitního systému je v našem střevě? Jíst dobře je tedy velice důležité. Tady je 5 produktů Lifefood **pro lepší imunitu, která je v #korona době obzvláště zapotřebí**. Zvyšte svoji obranu před viry s těmito Lifefood produkty“

„1. Probiotické kekry – střevní linie **proti virům**“

„Určitá úroveň probiotik v našem těle je nutná pro zdravý trávicí systém a silnou imunitu. V Lifefood máme širokou řadu krekrů v bio a raw kvalitě, které obsahují superfoods. Nejzajímavější z tohoto pohledu jsou kekry s kysaným zelím, které máme ve dvou variantách: Zelňáky, anebo Zelánky s chia semínky V našich krekrech je nepasterizované kyselé zelí, které je na rozdíl od běžného kupovaného plné probiotik a také vitamínu C. Jeho zvýšené dávky jsou v náročných obdobích pro tělo také velice důležité (více o tomto níže u baobabu).“

„2. Chlorella – **schopnost zvýšit imunoglobulin A proti patogenům**“

„Chlorella je jednobuněčná řasa známá pro svou schopnost vázat toxiny a pro svůj vysoký obsah živin. Co z ní však dělá skvělého bojovníka **proti virům** obzvláště v dnešní době tolik žádaného, je její schopnost **zvýšit vylučování imunoglobulinu A (Ig A)** (což je jedna z pěti hlavních tříd lidských protilátek) v ústech a na sliznici. Tato schopnost je klíčová při schopnosti bojovat **proti patogenům**, které se k nám dostávají skrze kontakt s nosem, očima a

pokračování

úst. Běžně prodávaná chlorella má tvrdou buněčnou stěnu, kterou není lidské tělo schopné vstřebat. Naše Lifefood chlorella je proto tzv. dezintegrovaná, čili pro tělo vstřebatelná. Jak ji užívat? 15 minut před jídlem užíjte 5 tablet 3x denně a zapijte dostatečným množstvím vody.“

„3. Dýňová semínka – **zinek proti virům**“

„Tato malá semínka jsou ve skutečnosti výživovou bombou. Obsahují kromě jiného zinek, který **pomáhá tělu bojovat s bakteriemi a viry**, chrání výstelku trávicího traktu a celkově posiluje imunitu. Dále obsahují vitamín E, který je silným antioxidantem, klíčovým pro tělo.“

„4. Baobab a vitamín C – proti stresu a **napadení viry**“

„Jak už jsme řekli, velké dávky vitamínu C pomáhají v boji proti stresu a **napadení viry**. Baobab je na vitamín C velice bohatý (v Lifefood baobab prášku je 225 mg vitamínu C na 100 g sušiny!), a právě spolu v kombinaci se **zinkem pomáhá redukovat symptomy a bojuje proti respiračním potížím**. Vitamín C hraje důležitou roli při vstřebávání zinku, který je – jak řečeno výše – důležitý pro budování imunity. (...) V kritických dobách zvýšené zátěže pro tělo, jako je tato, je důležité přijímat vitamínu C opravdu obrovské dávky, což znamená přijímat kromě přirozených potravin i suplementy.“

(...)

„Stejně jako těchto 5 tipů na extra výživné Lifefood produkty pro zvýšenou obranyschopnost těla **proti virům a infekcím** jsou důležité i další aspekty našeho života, abychom reakce našeho imunitního systému zbytečně neoslabovali špatnou činností a životními strategiemi. Jak na to? Je potřeba dostatečně spát, cvičit, snažit se zvládat a redukovat stres, vyhýbat se rafinovanému cukru a alkoholu a dopřávat si zvýšené dávky vitamínu D spolu s vitamínem K2 (obojí je lepší suplementovat). A nejdůležitější je vždy se snažit uchovat klidnou mysl. Držme se!“

[17] Jádrem sporu v nynější věci pak je, zda lze tvrzení uvedená ohledně probiotických krekrů a dýňových semínek považovat za tzv. *léčebná tvrzení* podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011, nebo zda jde nanejvýš o tzv. *zdravotní tvrzení* podle čl. 2 odst. 1 bodu 5) nařízení č. 1924/2006. Podle městského soudu šlo u obou sporných částí blogového příspěvku o druhý zmíněný případ. K tomuto řešení dospěl městský soud na základě následujících závěrů:

- Použití výrazu *#korona doba* v úvodu příspěvku samo o sobě nedělá ze sporných částí příspěvku léčebná tvrzení (bod 51);
- Úvodní text příspěvku (*tedy text před začátkem prvního bodu příspěvku, ve kterém se opakovaně hovoří o „obraně před viry“, pozn. NSS*) směřoval ke zlepšení či udržení imunity (tedy žádaného stavu), a nikoliv minimalizaci negativního stavu (také bod 51);
- Slovní spojení *„střevní linie proti virům“*, které žalobkyně použila v části příspěvku týkající se probiotických krekrů, je nanejvýš zdravotní tvrzení. Účinky krekrů jsou jednak v příspěvku spojeny s jejich složením, resp. složkami, a to probiotiky a vitamínem C (*nikoliv přímo s kreky jako potravinou, pozn. NSS*). Zároveň těmito dvěma složkám příspěvek přisuzuje jen vliv na zdravý trávicí systém, tedy obecně zdraví člověka (bod 54);
- Slovní spojení *„zinek proti virům“* a *„pomáhá tělu bojovat s bakteriemi a viry“* v části příspěvku ohledně dýňových semínek představují také nanejvýš zdravotní tvrzení. I zde příspěvek přisuzuje účinky zinku jako složce dýňových semínek (*tedy opět nikoliv*

samotné potraviny, pozn. NSS). Příspěvek spojuje zinek s normální funkcí imunitního systému, což odpovídá i schválenému zdravotnímu tvrzení ohledně zinku (bod 56).

- I pokud by měl městský soud považovat sporná tvrzení za tzv. léčebná tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011, ve výjimečných případech mohou být i tato tvrzení zcela nezpůsobilá uvést spotřebitele v omyl. Krekry a dýňová semínka jsou podle městského soudu potraviny, které spotřebitel nemůže zaměnit za léčivo, protože je zná z běžné konzumace (bod 59).

[18] Co vlastně znamená zákaz léčebných tvrzení, který je dnes v čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011, a jak posoudit, zda je sporné tvrzení léčebné, a nikoliv „jen“ zdravotní?

[19] NSS ještě před přijetím dnešního nařízení č. 1169/2011 (kdy české právo provádělo unijní směrnici 2000/13/ES) uváděl, že „nelze akceptovat reklamní sdělení, které tuto potravinu způsobem prezentace a charakteristikou přiblíží léčivům, až dokonce vyvolá dojem, že v podstatě se jedná o léčivo“ (rozsudek ze dne 25. 9. 2008, čj. 7 As 48/2008-72, č. 1772/2009 Sb. NSS, věc *VARIXINAL*). V jiné věci z téhož období označil za klíčové posouzení, „zda kombinace obsahu reklamního sdělení a jejího grafického zpracování může vzbuzovat v adresátech reklamy dojem, že prezentovaný doplněk stravy je lékem nebo přípravkem schopným lidské choroby léčit nebo jim předcházet. Nejvyšší správní soud proto dospěl ve shora jmenovaném rozhodnutí k závěru, že pro naplnění skutkové podstaty je dostačující, pokud je na takové schopnosti přípravku obsahem reklamního sdělení pouze odkazováno“ (rozsudek ze dne 23. 9. 2009, čj. 1 As 49/2009-45, věc *Lipovitan*). NSS tedy vedl správní orgány a soudy k tomu, aby posuzovaly celkový kontext, ve kterém se sporné tvrzení objevilo.

[20] Na výše uvedeném se nic nezměnilo ani po přijetí nařízení č. 1169/2011. NSS setrval na závěru, že pro posouzení sporného tvrzení je třeba zkoumat, „zda obsahem reklamního sdělení, které je třeba chápat jako celkové vyznění reklamy v celém kontextu slovní, grafické a zvukové složky reklamy, je výpověď o léčivých vlastnostech doplňku stravy. Nelze tedy vycházet pouze z explicitního reklamního vzkazu, který v reklamě zazní (tj. to, co je v reklamě skutečně řečeno či napsáno), nýbrž z toho, jak průměrný spotřebitel reklamní sdělení v jeho celku pochopí“ (rozsudek ze dne 17. 1. 2014, čj. 4 As 98/2013-88, č. 3022/2014 NSS, věc *OMEGA PHARMA*, bod 31). Označení určitého sdělení jako léčebného tvrzení nezávisí na jednom konkrétním prvku posuzovaného sdělení, ale na jeho celkovém kontextu. Klíčové tedy je, zda dané sdělení ve spotřebiteli vyvolává dojem, že určitá potravina má vlastnosti zmíněné v čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011.

[21] NSS v poslední výše citované věci také zdůraznil, že průměrného spotřebitele nelze vnímat jako statický pojem (srov. opět rozsudek 4 As 98/2013, věc *OMEGA PHARMA*, bod 38). To neznamená, že správní orgány a soudy musí nejen přemýšlet nad tím, zda není sdělení zaměřené na nějakou zranitelnou skupinu spotřebitelů (typicky již nemocné osoby), ale také přihlédnout k tomu, že spotřebitelé mohou mít v určitém období omezené informace a povědomí o určité nemoci nebo jejímu původci (srov. k tomu níže podrobně citovaný rozsudek ze dne 27. 4. 2023, čj. 1 As 162/2022-39, věc *BioBeauty*, body 21-22).

[22] NSS při posuzování sporných tvrzení ve světle kasační argumentace SZPI postupoval od „nejkonkrétnějšího“ k „nejobecnějšímu“. Nejdříve se zabýval závěry městského soudu ohledně částí blogového příspěvku, které propagovaly přímo probiotické krekry a dýňová semínka. Zaprvé řešil, zda je pro označení sporného tvrzení jako léčebného tvrzení

pokračování

podstatné, že posuzované sdělení spojuje účinek se *složkou* potravin namísto potravin samotné (III. A.). Zadruhé zkoumal, do jaké míry tvrzení ve zmíněných částech příspěvku souvisela „jen“ se zdravím člověka a do jaké míry se již týkala předcházení nemoci či boje s nemocí (III. B.). Poté se NSS přesunul k ostatním částem příspěvku (úvodní a závěrečné části) a skutečnosti, že žalobkyně spojila propagaci potravin s pandemií koronaviru (III. C.). Konečně se soud zabýval otázkou, zda v nynější věci nemohlo jít o zvláštní případ podle judikatury NSS, kdy ani léčebné tvrzení není způsobilé uvést spotřebitele v omyl (III. D.)

[23] Ve výsledku nicméně dospěl NSS k závěru, že i v částech blogového příspěvku o probiotických krekrech a dýňových semínkách žalobkyně uvedla *léčebná tvrzení* podle čl. 7 odst. 3 nařízení 1169/2011, a porušila tak zákaz tam uvedený.

III. A. *Pro označení sporného tvrzení za léčebné tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 nezáleží na tom, že toto tvrzení spojuje určité účinky se složkou či složkami potravin, a nikoliv s potravinou jako takovou*

[24] Nejprve se NSS zabýval tím, jak městský soud vyhodnotil sporná tvrzení přímo v bodech 1 a 3 blogového příspěvku, tedy částech zaměřených na probiotické krekry a dýňová semínka. Městský soud v obou případech dovodil, že se nejednalo o léčebná tvrzení, ale nanejvýš o tvrzení zdravotní, a to na základě dvou faktorů (*městský soud však nezkoumal, zda šlo o povolená zdravotní tvrzení, tuto otázku nechal k posouzení SZPI, pozn. NSS*). Prvním z nich bylo, že sporná tvrzení připisovala účinky nikoliv přímo probiotickým krekřům či dýňovým semínkům, ale vždy jejich jednotlivým složkám. Druhým, navazujícím faktorem pak bylo, že podle městského soudu žalobkyně nepřipisovala potravinám léčebné účinky (k tomu srov. část III. B.).

[25] Nyní posuzovaný faktor podstatný pro závěr městského soudu tedy byl, že sporná tvrzení ohledně probiotických krekřů a dýňových semínek připisovala prezentované účinky nikoli těmto potravinám, ale jejich *složkám* (probiotikům, vitamínu C a zinku). Uvedený faktor hrál roli též v případě dalších potravin zmíněných v příspěvku, tedy chlorelly a baobabu (zde však tvrzení připisovala účinky rovnou potravinám, a městský soud je proto posoudil jako léčebná tvrzení, srov. body 55 a 57 napadeného rozsudku).

[26] Úvahy městského soudu je ale potřeba korigovat, a to hned ve dvou směrech. Jednak slovní spojení „*střevní linie proti virům*“ (v nadpisu bodu 1 blogového příspěvku) u probiotických krekřů nebylo spojeno s konkrétní složkou potravin. Především ale skutečnost, že sporné tvrzení spojuje popisované účinky se složkou potravin namísto potravin jako takové, není relevantní pro označení takového tvrzení jako léčebného tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011.

[27] Z čistě formálního pohledu je pravda, že definice zdravotního tvrzení v čl. 2 odst. 2 bodu 5) nařízení č. 1924/2006 hovoří též o složkách potravin, zatímco čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 hovoří o zákazu léčebných tvrzení jen v souvislosti s potravinami jako takovými. Rovněž právě pro zdravotní tvrzení je typické, že vztahují právě k určitým složkám potravin (řada obecných povinností podle čl. 5 nařízení č. 1924/2006 se rovněž týká významu, množství atd. složek potravin). To ale neznamená, že tvrzení, které připisuje

účinky jednotlivým složkám potravin, může být pouze zdravotním (a nikoliv léčebným) tvrzením.

[28] Výše zmíněný přístup by totiž jednak pomíjel, že (v případě reklamy na potravinu či doplněk stravy) propagace účinků jednotlivých složek potravin neslouží k ničemu jinému než k propagaci samotné potravin. V tomto kontextu nejsou složky potravin propagovány samy o sobě.

[29] Především by ale nastíněný výklad značně oslabil (ne-li dokonce zcela popřel) ochranu, kterou spotřebitelům poskytuje čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011. Podle tohoto ustanovení je zakázáno připisovat léčebné vlastnosti *jakékoliv* potravině. Mimo několik výslovně upravených výjimek jde tedy v podstatě o plošný zákaz léčebných tvrzení (k tomu detailněji srov. níže část III. D.). Prakticky jakoukoliv potravinu nicméně lze např. pro účely reklamy popsat tak, že reklamní sdělení bude formálně hovořit jen o účincích jednotlivých složek potravin. V takovém případě by byl čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 vlastně vyprázdněn³.

[30] Pokud se navíc mají sporná tvrzení podle judikatury NSS skutečně posuzovat jako celek (bod [18] výše), je nutné pracovat s tím, že i léčebné tvrzení může obsahovat výrazy, které formálně připisují účinky složce či složkám potravin.

[31] Podle NSS tedy otázka, zda sporné tvrzení popisuje účinky potravin, nebo naopak jen jedné z jejích složek, není pro odlišení zdravotních a léčebných tvrzení relevantní. Onu dělicí linii mezi zdravotními a léčebnými tvrzeními proto musí představovat samotný účinek, který sporné tvrzení potravině (a to i skrze popis jednotlivých složek) připisuje.

III. B. *Léčebné tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 může spočívat též ve sdělení, že potravina působí proti typickým původcům nemocí, jako jsou bakterie či viry*

[32] Druhý faktor, který městský soud ovlivnil při posuzování bodů 1 a 3 blogového příspěvku, byl, že sporná tvrzení nepopisovala léčebné účinky, ale pouze účinky na trávicí a imunitní systém, tedy na lidské zdraví. Jak plyne z argumentace v části III. A. výše, právě tento faktor je pro odlišení zdravotních a léčebných tvrzení klíčový (*pro přehlednost bude NSS dále převážně hovořit jen o spojení mezi tvrzeními a potravinami, nikoliv jejich složkami*). Také zde však NSS korigoval úvahy městského soudu.

[33] Podle městského soudu neobsahovaly výše zmíněné části blogového příspěvku léčebná tvrzení, ale nanejvýš zdravotní tvrzení. SZPI označila jako problematická spojení „*střevení linie proti virům*“ (v případě probiotických krekrů), „*zinek proti virům*“ a „*pomáhá tělu bojovat s bakteriemi a viry*“ (v případě dýňových semínek). Tvrzení o probiotických

³ A tomu by navíc ani neodpovídal vztah mezi oběma nařízeními. Nařízení č. 1169/2011 upravuje obecné zásady pro označování potravin. Nařízení č. 1924/2006 na něj poté navazuje, doplňuje obecné zásady a upravuje zvláštní pravidla pro zdravotní a výživová tvrzení. Nařízení č. 1924/2006 také např. v čl. 3 výslovně uvádí, že zavádí obecné zásady pro všechna zdravotní a výživová tvrzení, aniž by se však dotýkalo nařízení č. 1169/2011 (resp. směrnice 2000/13/ES, na kterou jako jeho předchůdkyni nařízení odkazuje). Naopak k situaci, kdy se nařízení č. 1924/2006 nařízení č. 1169/2011 dotýká (tím, že zavádí kategorii tvrzení o snižování rizika onemocnění podle čl. 14 odst. 1 nařízení č. 1924/2006, která představuje výjimku ze zákazu léčebných tvrzení), srov. též výše bod [13]].

pokračování

krekrech jim pouze připisuje vliv na správné fungování trávicího systému, tedy vlastně na lidské zdraví. Podobně se tvrzení o dýňových semínkách týká imunitního systému jako aspektu lidského zdraví. V případě dýňových semínek se městský soud opřel též o skutečnost, že pro zinek (složku dýňových semínek) existuje schválené zdravotní tvrzení, že „*přispívá ke správnému fungování imunitního systému*“. Od něj se sporná tvrzení významem neodchýlila – správně fungující imunitní systém pomáhá tělu bojovat s bakteriemi a viry.

[34] Podle NSS je však třeba na obě sdělení v blogovém příspěvku nahlížet jiným způsobem. Sporná tvrzení je třeba chápat tak, že potravinám připisují schopnost působit *proti* virům či bakteriím jako některým z typických původců nemocí. A takovou, resp. takto formulovanou vlastnost je podle NSS nutné považovat za léčebný účinek (tedy schopnost zabránit lidské nemoci, zmírnit ji nebo ji vyléčit) podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011.

[35] Jak již NSS uvedl výše, pro posouzení, zda je sporné tvrzení léčebným tvrzením, je rozhodný celkový dojem na straně spotřebitele (bod [18]). Sporné tvrzení tedy nemusí výslovně uvádět, že potravinu dokáže např. vyléčit nějakou nemoc (nemusí kopírovat přesný popis léčebného účinku v čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011). Stačí, že z celkového kontextu sdělení spotřebitel získá dojem, že potravinu tyto léčebné účinky v praxi má.

[36] NSS již ve vztahu k zákazu léčebných tvrzení upřesnil, že léčebné tvrzení nemusí označovat nějakou konkrétní nemoc. České znění čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 sice hovoří o *vlastnosti umožňující zabránit určité lidské nemoci, zmírnit ji nebo ji vyléčit* (zvýraznění NSS). Jiné jazykové verze nařízení však zákaz podobným způsobem nezužují⁴ – a takto úzký výklad by navíc šel proti smyslu zákazu léčebných tvrzení (rozsudek ze dne 27. 2. 2023, čj. 8 As 212/2021-53, věc *Medicinální houby*, bod 54). Stejně tak již NSS připustil, že léčebné tvrzení nemusí přímo popisovat léčebný účinek (tj. zabránění, předcházení či vyléčení nemoci). Sporné tvrzení lze označit za léčebné tvrzení např. již na základě použití slova „*medicinální*“ nebo dokonce slova „*koronavirus*“ (pochopitelně vždy v daném kontextu; k uvedeným příkladům srov. právě cit. rozsudek 8 As 212/2021, věc *Medicinální houby*, body 52 a 56, a také výše cit. rozsudek 1 As 162/2022, *BioBeauty*, bod 22).

[37] Ani tvrzení, která se zmiňují o *původcích* nemocí, nejsou správním soudům neznámá. Například krajské soudy již několikrát označily za léčebná tvrzení slovní spojení či dokonce názvy přípravků, které popisovaly nebo implikovaly schopnost působit proti parazitům či bakteriím, tedy typickým původcům nemocí (srov. rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 30. 8. 2018, čj. 65 A 102/2016-68, věc *S. P.*, bod 25, ve věci tvrzení „*pomáhá na parazity*“ u doplňku stravy, rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 10. 2018, čj. 57 A 94/2017-73, věc *Serafin – byliny*, bod 16, kde šlo o posouzení názvu přípravku „*ANTIPARAZITÉN*“, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2018, čj. 3 A 193/2018-36, věc *Onapharm*, bod 20, k využití sloganu „*Chytře na bakterie E.coli*“ v reklamě na doplněk stravy). Jde pochopitelně vždy o případy, kdy sporné tvrzení vykreslovalo tyto původce v negativním světle (použitím výrazů „*na*“, „*anti*“ apod., jejichž přirozeným ekvivalentem v nynější věci je výraz „*proti*“).

⁴ Srov. např. verzi francouzskou a polskou: „*les informations sur les denrées alimentaires n'attribuent pas à celles-ci des propriétés de prévention, de traitement ou de guérison d'une maladie humaine, ni n'évoquent de telles propriétés*“; „*informacje na temat żywności nie mogą przypisywać jakiegokolwiek środkowi spożywczemu właściwości zapobiegania chorobom lub leczenia chorób ludzi bądź też odwoływać się do takich właściwości*“.

[38] Stejná logika se podle NSS musí uplatnit i v případě virů (nutno dodat, že ve výše několikrát citované věci 1 As 162/2022, *BioBeauty*, NSS rovnou hovořil o slovu „*koronavirus*“ jako o označení nemoci, nikoliv obecně jako o jejím původci, srov. bod 24 cit rozsudku). Viry, stejně jako bakterie či paraziti, patří mezi typické původce nemocí. Také Mezinárodní klasifikace nemocí (byť ne všechny stavy v ní zmíněné lze automaticky považovat za nemoc v užším slova smyslu, rozsudek ze dne 13. 1. 2022, čj. 1 As 230/2021-40, věc *Greenfin*, bod 17) pravidelně hovoří o různých *virových* a *bakteriálních* infekcích či *parazitárních* nemocech.

[39] Pokud tedy sporné tvrzení uvádí nebo naznačuje, že určitá potravina působí, bojuje, pomáhá nebo čistě „je“ *proti* virům či bakteriím, průměrný spotřebitel si z takového tvrzení vezme, že daná potravina má léčebné účinky⁵. V tomto duchu je podle NSS potřeba posoudit i sporná tvrzení o probiotických krekrech a dýňových semínkách (a ostatně takto městský soud v zásadě postupoval i při hodnocení tvrzení o chlorelle a baobabu, srov. body 55 a 57 napadeného rozsudku).

[40] Podle NSS v případě probiotických krekrů není rozhodné, že nadpis bodu 1 blogového příspěvku „1. Probiotické krekry – střevní linie *proti virům*“ mezi pojmenování potraviny a výraz odkazující na léčebné účinky staví slovní spojení „*střevní linie*“. Ten podle NSS nenesé žádný (lékařský či jiný) význam, který by spotřebitele mohl odvést od závěru, že díky probiotickým krekřům budou schopni se ubránit virům, resp. virovému onemocnění. Nadto se problematické spojení objevuje již v nadpisu části blogového příspěvku o probiotických krekrech – i když zbytek blogového příspěvku hovoří v souvislosti s probiotickými krekry jen o podpoře trávicího systému, nelze od použití spojení „*proti virům*“ v nadpisu odhlédnout.

[41] Také v případě dýňových semínek obsahuje nadpis příslušné části blogového příspěvku výraz, který odkazuje na léčebné účinky dýňových semínek: „3. Dýňová semínka – *zinek proti virům*“. Zde je podle NSS situace podobná nadpisu části blogového příspěvku ohledně probiotických krekrů. Jak již NSS vysvětlil v části III. A., spojení účinku se složkou potraviny nevyklučuje označení sporného tvrzení za léčebné tvrzení, není tedy podstatné, že mezi název potraviny a účinek ještě žalobkyně vložila název složky (zinku). Jinak řečeno, spotřebitel si z nadpisu odnese (byť skrze jednu z jejích složek), že mu dýňová semínka pomohou proti virům, resp. virovým chorobám.

[42] Tento dojem z nadpisu bodu 3 blogového příspěvku podle NSS doplňuje další tvrzení, že zinek v dýňových semínkách „*pomáhá tělu bojovat s bakteriemi a viry*“. Byť městský soud odkázal na schválené zdravotní tvrzení, že zinek „*přispívá ke správnému fungování imunitního systému*“, sporné tvrzení podle NSS dosah schváleného zdravotního tvrzení nejen překračuje, ale významem se posouvá k léčebnému tvrzení.

[43] Jak již uvedl i městský soud, hranice mezi tvrzením o podpoře imunitního systému a tvrzením o účinkům proti bakteriím, virům apod. se může zdát tenká. V obecné rovině lze souhlasit i s tím, že skutečnost, že správně fungující imunitní systém chrání tělo např. před

⁵ Jde tedy o situace, kdy jsou viry a bakterie popisovány v negativním světle a kdy pochopitelně nejde např. o nějaké akademické biologické pojednání či vyzdvihování „pozitivních“ bakterií.

pokračování

viry, je běžně známá (srov. k tomu výše cit. rozsudek 9 As 20/2022-45, věc *Rada pro rozhlasové a televizní vysílání*, bod 37). Na druhé straně však ani s touto úvahou nelze odhlédnout od potřeby rozlišovat mezi zdravotními a léčebnými tvrzeními. V tomto směru NSS zdůrazňuje, že při hodnocení sporného sdělení je důležitý i celkový kontext. Ten v nynějším případě odlišuje nyní projednávanou věc od rozsudku devátého senátu ve věci *Rada pro rozhlasové a televizní vysílání* (k tomu blíže následující část III. C).

III. C. Použití slova *koronavirus* (či jeho jasně zřetelné části jako „korona“) při propagaci potravin velmi pravděpodobně představuje léčebné tvrzení

[44] Dále se NSS zabýval otázkou, jak posoudit použití hashtagu *#korona doba* v úvodu blogového příspěvku. Městský soud vyhodnotil, že jeho použití v úvodu příspěvku nemohlo automaticky vést k označení sporných tvrzení jako léčebných. V porovnání s více návodným spojením *#koronatip*, které žalobkyně použila na svém Facebooku, byl výraz *#korona doba* obecnější (proto také na „riziková“ slova jako *vir* či *patogen* v kontextu facebookové propagace potravin nahlížel městský soud podstatně přísněji než u blogového příspěvku, srov. ke všemu body 65-67 cit. rozsudku). Rovněž v tomto případě NSS korigoval napadený rozsudek městského soudu.

[45] Městský soud správně upozornil na závěr NSS, že pouhé uvedení určitého časového období v reklamě, a to případně i s názvem určité nemoci, automaticky nečiní ze sporného sdělení zakázané léčebné tvrzení (rozsudek ze dne 31. 3. 2023, čj. 9 As 20/2022-45, věc *Rada pro rozhlasové a televizní vysílání*, bod 29, kde NSS posuzoval spojení „nejen v období chřipek a nachlazení“ použité v televizní reklamě). S tímto obecným závěrem NSS nepolemizuje. Není ostatně nijak v rozporu s potřebou posuzovat sporné sdělení vždy v jeho celkovém kontextu a na základě něj pak zkoumat možnou reakci spotřebitele (výše bod [19]).

[46] V nynější věci však žalobkyně spornými tvrzeními propagovala své výrobky během první vlny pandemie koronaviru, tedy ve skutečně mimořádném období. A především, prezentaci svých výrobků s tímto obdobím výslovně spojila. K těmto skutečnostem ale NSS nutně musí přihlídnout při hodnocení sporných tvrzení.

[47] NSS již v jiné podobné věci z první vlny pandemie zdůraznil význam právě tohoto období. Dne 11. 3. 2020 totiž Světová zdravotnická organizace označila epidemii koronaviru SARS-CoV-2 za globální pandemii a hned den poté vláda České republiky vyhlásila kvůli šíření viru nouzový stav. NSS k tomu též uvedl, že „v době, kdy se *koronavirus* masivně šířil po celém světě, aniž by o něm nebo o ochraně před ním byly dostatečné informace, vyhledávali spotřebitelé ze strachu z nákazy jakékoli prostředky ochrany“ (srov. rozsudek ze dne 27. 4. 2023, čj. 1 As 162/2022-39, věc *BioBeauty*, bod 21). NSS v tomto kontextu dovodil, že již samotné slovo „*koronavirus*“ bylo v dané době spojeno s bezprostředním ohrožením zdraví a života. O působení koronaviru navíc existovalo jen málo objektivních informací dokonce i ze strany zdravotnických a lékařských autorit. NSS k tomuto krizovému období dodal, že „Posuzované jednání a jeho vliv na chování spotřebitele je proto třeba hodnotit tehdejší optikou. To, co se ze současných hledisek a při současném stavu poznání této nemoci může jevit jako přehnaná obava o vlastní život a zdraví či dokonce hysterie, je s ohledem na tehdejší situaci pochopitelným jednáním spotřebitele“ (srov. opět rozsudek 1 As 162/2022, věc *BioBeauty*, bod 22).

[48] Ve výsledku NSS uznal, že v druhé polovině března 2020 bylo možné za léčebné tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 považovat již uvedení slova „koronavirus“ jako názvu sekce internetového obchodu, ve které podnikatel dále nabízel potraviny, resp. doplňky stravy: „*v časovém kontextu spáchání přestupku šlo o konkrétní určení nemoci, o které měl průměrný spotřebitel málo informací, a tak i z pouhého zařazení potravin do této podkategorie mohl usuzovat, že mají léčebné vlastnosti. Samotné slovo ‚koronavirus‘ v tehdejší době, tedy těsně po propuknutí světové pandemie, způsobovalo v průměrném spotřebiteli strach a obavy; pouhé uvedení tohoto slova tak ovlivňovalo rozhodování spotřebitelů o nákupu*“ (opět rozsudek 1 As 162/2022, věc *BioBeauty*, bod 24).

[49] Byť má městský soud pravdu v tom, že výraz *#korona doba* nepůsobí sám o sobě tak sugestivně jako *#koronatip*, nelze od něj jednoduše odhlédnout. Je totiž třeba přihlídnout k tomu, jak velký důraz dal NSS na spojení propagace potravin, resp. doplňků stravy, s první vlnou pandemie koronaviru v cit. věci 1 As 162/2022, *BioBeauty*, ze kterého městský soud nevycházel (nutno však dodat, že cit. rozsudek a rozsudek městského soudu vyšly v totéž období relativně krátce po sobě).

[50] Uvedením hashtagu *#korona doba* v úvodu blogového příspěvku spojila žalobkyně výraz „korona“, který není ničím jiným než zkráceným odkazem na „koronavirus“, s obdobím, ve kterém své potraviny propagovala – tedy první vlnou pandemie. Jak v úvodu, tak v závěru blogového příspěvku se navíc opakovaně objevují odkazy na posílení obrany a obranyschopnosti před viry. I kdyby NSS již v části III. B. neoznačil sporná tvrzení za léčebná tvrzení ve smyslu čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011, nyní posuzované použití hashtagu *#korona doba* by je za hranici léčebných tvrzení jistě posunulo.

III. D. Příspěvek na blogu žalobkyně neobsahoval léčebná tvrzení, která by byla zcela nezpůsobila uvést spotřebitele v omyl, tvrzení o probiotických krekrech a dýňových semínkách nejsou „zcela neuvěřitelná“

[51] Konečně se NSS dostal k poslednímu argumentu městského soudu. Ten v bodu 59 napadeného rozsudku uvedl, že i kdyby měla sporná tvrzení spadat pod zákaz léčebných tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011, nemohla by tak či tak uvést spotřebitele v omyl. Městský soud s odkazem na rozsudek NSS ze dne 12. 6. 2020, čj. 5 As 219/2019-49, č. 4049/2020 Sb. NSS, *Simply You Pharmaceuticals*, dovodil, že jak krekry, tak dýňová semínka jsou běžné potraviny, které si spotřebitel nemůže splést s léčivem, protože je zná z běžné konzumace. Také tyto úvahy městského soudu považuje NSS za nezbytné korigovat.

[52] V citovaném rozsudku 5 As 219/2019, *Simply You Pharmaceuticals*, NSS fakticky vytvořil jakousi novou výjimku ze zákazu používání léčebných tvrzení v čl. 7 odst. 3 nařízení 1169/2011. NSS v dané věci vyslovil názor, že „*ve výjimečných případech může být i léčebné tvrzení zcela nezpůsobivé uvést spotřebitele v omyl, např. pokud je potravina zjevně nezaměnitelná s lékem a uvedené tvrzení je neuvěřitelné v takové míře, že se jím žádný spotřebitel nemůže nechat zmýlit*“ (srov. bod 37 cit. rozsudku).

pokračování

[53] NSS v nynější věci nechce závěry rozsudku 5 As 219/2019, *Simply You Pharmaceuticals*, popřít (to by bezpochyby vyžadovalo předložit věc rozšířenému senátu, případně položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru EU). Naopak jeho závěry níže následuje a v souladu s tímto rozsudkem též koriguje úvahy městského soudu. Je však třeba upozornit, že k použití citovaného rozsudku je potřeba přistupovat velmi obezřetně a respektovat mimořádnou povahu situace, kdy jinak zakázané léčebné tvrzení nebude vůbec způsobilé uvést spotřebitele v omyl.

[54] Zprv NSS zdůrazňuje, že čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 formuluje zákaz léčebných tvrzení skutečně kategoricky a široce. Mimo několik výjimek (srov. výše body [13] a [15]) jsou zakázána léčebná tvrzení u *jakékoli* potraviny.

[55] Nařízení č. 1169/2011 na vícero místech výslovně zakazuje určité praktiky jen v závislosti na tom, zda mohou v tom či onom konkrétním případě uvést spotřebitele v omyl. V těchto případech nařízení č. 1169/2011 explicitně vyžaduje posouzení, zda určité jednání či opomenutí uvádí spotřebitele v omyl [srov. čl. 8 odst. 4⁶ nebo čl. 26 odst. 2 písm. a)⁷ nařízení 1169/2011]. Hypotéza pravidla v čl. 7 odst. 3 cit. nařízení naopak žádný takový požadavek *neobsahuje*, zákaz léčebných tvrzení žádné podobné zkoumání *nepředpokládá*.

[56] Také bod 20 odůvodnění nařízení č. 1169/2011 odlišuje léčebná tvrzení od informací, které by mohly uvádět spotřebitele v omyl: „*právní předpisy o poskytování informací o potravinách by měly zakázat používání informací, které by uváděly spotřebitele v omyl, zejména pokud jde o charakteristiky potravin, jejich účinky nebo vlastnosti, nebo které potravinám přisuzují léčebné vlastnosti. Má-li tento zákaz být účinný, měl by se vztahovat také na obchodní úpravu potravin a na související reklamu*“ (zvýraznění doplnil NSS). A ani podle Soudního dvora EU nezávisel zákaz léčebných tvrzení v předchozí unijní úpravě (navíc prakticky totožně formulovaný) na tom, zda sporné tvrzení mohlo spotřebitele uvést v omyl, či nikoliv⁸.

[57] Výklad čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011, který nijak nepracuje s tím, zda použití léčebných tvrzení uvádí, či neuvádí spotřebitele v omyl, rovněž lépe zapadá do kontextu

⁶ Čl. 8 odst. 4 nařízení č. 1169/2011: „*Provozovatelé potravinářských podniků nesmějí v podnicích, které řídí, upravovat informace připojené k potravině, pokud by tyto úpravy mohly uvádět konečného spotřebitele v omyl či jinak snížit úroveň ochrany spotřebitelů a možnost konečného spotřebitele rozhodovat se při informovaném výběru potravin.*“ (zvýraznění doplnil NSS)

⁷ Čl. 26 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1169/2011: „*Uvedení země původu nebo místa provenience je povinné, pokud by opomenutí tohoto údaje mohlo uvádět spotřebitele v omyl ohledně skutečné země původu nebo místa provenience potravin, zejména pokud by informace připojená k potravině nebo etiketa jako celek jinak naznačovala, že potravina je z jiné země původu nebo místa provenience.*“ (zvýraznění doplnil NSS)

⁸ K výkladu čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 se Soudní dvůr EU dosud v podstatě nedostal. Citovanému nařízení však předcházela směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, a ještě před ní směrnice Rady 79/112/EHS. Obě směrnice přitom obsahovaly prakticky totožně formulovaný zákaz jako čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011. Jak starší uvedenou směrnici [resp. její čl. 2 odst. 1 písm. b)], tak její nástupkyni [čl. 2 odst. 1 písm. b) této směrnice] přitom Soudní dvůr vykládal a opakovaně jasně dovodil, že zákaz léčebných tvrzení platil bez ohledu na to, zda mohlo sporné tvrzení uvést spotřebitele v omyl, či nikoliv (srov. ke směrnici 79/112/EHS rozsudky ze dne 23. 1. 2003, ve věci *Komise v. Rakousko*, C-221/00, EU:C:2003:44, body 34-35 a také ze dne 23. 1. 2003, ve spojených věcech *Sterbenz a Haug*, C-421/00, C-426/00 a C-16/01, EU:C:2003:46, body 27-28, a ke směrnici 200/13/ES rozsudek ze dne 15. 7. 2004, věc *Douwe Egberts*, C-239/02, EU:C:2004:445, bod 36).

unijní regulace potravin. Zákaz léčebných tvrzení v čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 je vlastně určitý mezistupeň mezi regulací zdravotních tvrzení (která ještě potraviny s nemocemi nespojují) a regulací léčiv.

[58] Podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech (který do českého práva provádí směrnici 2001/83/ES⁹), je léčivým přípravkem i výrobek, který naplňuje tzv. definici léčiva „podle prezentace“: *látko nebo kombinace látek prezentovaná s tím, že má léčebné nebo preventivní vlastnosti v případě onemocnění lidí nebo zvířat*. K unijní předloze této definice v čl. 1 směrnice 2001/83/ES přitom Soudní dvůr EU opakovaně uvedl, že „tím, že se opírá o kritérium prezentace výrobku, má za cíl zahrnout nejen léčivé přípravky, které mají skutečný léčebný nebo lékařský účinek, ale rovněž výrobky, které nejsou dostatečně účinné nebo které nemají účinek, který jsou spotřebitelé oprávněni očekávat s ohledem na jejich prezentaci. Uvedená směrnice tak směřuje k ochraně spotřebitelů nejen před škodlivými nebo toxickými léčivými přípravky jako takovými, ale rovněž před různými výrobky používanými namísto vhodných léků“ (zde rozsudek ze dne 15. 11. 2007, Komise proti Německu, C-319/05, EU:C:2007:678, bod 43, zvýraznění doplnil NSS).

[59] NSS v rozsudku 5 As 219/2019, *Simply You Pharmaceuticals*, sice bod 20 odůvodnění nařízení č. 1169/2011 i judikaturu Soudního dvora EU k předchozí úpravě výslovně zmínil (srov. bod 36 cit. rozsudku). Následně však odkázal na bod 4 odůvodnění nařízení, podle kterého je „obecným cílem potravinového práva poskytovat spotřebitelům povědomí, které jim umožní informovaně vybírat potraviny, které konzumují, a zabránit jakýmkoli praktikám, které je mohou uvést v omyl“. A s odkazem na něj uvedl, že (unijní) zákonodárce nemohl zamýšlet pokrýt všechny myslitelné případy a že nemá smysl chránit spotřebitele před praktikami, které nejsou způsobitelné je jakkoliv ohrozit (bod 37 cit. rozsudku).

[60] Takový výklad má nicméně svá úskalí. I když je obecným cílem potravinového práva EU zakázat *jakékoli* praktiky, které spotřebitele uvádějí v omyl, neznamená to, že zakazuje jen tyto praktiky. Konkrétní opatření jako právě zákaz v čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 může spotřebitele (resp. jejich zdraví, na které odkazuje mj. bod 3 odůvodnění nařízení) chránit i plošně. Tomu by i lépe odpovídalo odůvodnění tohoto zákazu v nařízení a judikatuře Soudního dvora EU. Jinak řečeno, nebýt rozsudku 5 As 219/2019, *Simply You Pharmaceuticals*, omezení léčebných tvrzení v čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 by proto šlo poměrně jednoduše vnímat jako záměrně plošně nastavený zákaz. NSS zde nicméně cit. rozsudek následoval.

[61] Zadruhé NSS připomíná, že v rozsudku 5 As 219/2019, *Simply You Pharmaceuticals*, jsou fakticky vymezeny dvě podmínky pro to, aby léčebné tvrzení nebylo způsobitelné ovlivnit spotřebitele (byť jako příklad). Jednak musí jít o potravinu, kterou spotřebitel bezpečně dokáže odlišit od léčiva, jednak s ní musí být spojeno „newvěřitelné“ tvrzení, kterým se „žádný spotřebitel nemůže nechat zmýlit“ (srov. opět bod 37 cit. rozsudku). Tyto podmínky jsou podle NSS kumulativní. Teprve splnění *obou* podmínek by mělo umožnit obejít zákaz v čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 (zatímco z bodu 37 cit. rozsudku 5 As 219/2019, *Simply*

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES ze dne 6. listopadu 2001 o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků, *Úř. věst. L 311, 28.11.2001, s. 67–128, zvláštní vydání v českém jazyce: Kapitola 13 Svazek 027 S. 69 – 130.*

pokračování

You Pharmaceuticals, lze totiž dovodit, že podmínky NSS chápal jako kumulativní¹⁰, v rozsudku ze dne 22. 9. 2021, čj. 1 As 363/2020-37, věc *SWISS PHARMACEUTICAL INVESTMENT*, bod 16, zase NSS podmínky popsal jako alternativní).

[62] Obejít zákaz používání léčebných tvrzení podle NSS nelze jen argumentem, že v dané věci jde o potravinu, kterou spotřebitel umí (třeba i bezpečně) odlišit od léčiva. Takový přístup by v praxi paradoxně významně omezil působnost zákazu používání léčebných tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 jen na ty potraviny, které jsou nějakým způsobem méně známé či neobvyklé. Navíc by tento přístup v mnoha případech vyloučil posouzení samotného sporného tvrzení, tedy účinků připisovaných potravině, o které (jak NSS vysvětlil výše v části III. A.) jde v podobných případech „až“ v první řadě.

[63] Uvedená interpretace rozsudku 5 As 219/2019, *Simply You Pharmaceuticals*, by byla podle NSS zcela v rozporu s kategorickým zněním čl. 7 odst. 3 nařízení 1169/2011. Pokud by měly správní orgány či soudy tímto způsobem posuzovat léčebná tvrzení, prakticky jistě by jednaly v rozporu s právem EU. Proto, když už má z čl. 7 odst. 3 nařízení 1169/2011 existovat nějaká nová výjimka (navíc vytvořená judikaturou vnitrostátního soudu), pro použití závěrů rozsudku 5 As 219/2019, *Simply You Pharmaceuticals*, musí být naplněny obě výše uvedené podmínky.

[64] Městský soud nicméně posoudil jen první výše uvedenou podmínku, tedy zda je spotřebitel schopen bezpečně rozeznat krekry a dýňová semínka od léčiv. Dovodil, že ano (srov. bod 59 napadeného rozsudku). S tímto závěrem se dá pochopitelně jen těžko nesouhlasit. Podstatnější je ale druhá výše uvedená podmínka ohledně „neuvěřitelnosti“ léčebného tvrzení, jejímuž posouzení se městský soud vyhnul. Sporná sdělení ohledně krekřů a dýňových semínek, která výše NSS označil za léčebná tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011, se ale nijak nevymykají tomu, co by spotřebitel mohl od léčebného tvrzení (byť zakázaného) očekávat. Žalobkyně o dýňových semínkách neuvedla nic neuvěřitelného. A totéž platí o tvrzení o probiotických krekrech.

[65] V nynější věci tedy nemohlo jít o výjimečný případ podle rozsudku 5 As 219/2019, *Simply You Pharmaceuticals*, kdy by i jinak spolehlivě určená léčebná tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011 nemohla uvést spotřebitele v omyl (pro úplnost NSS dodává, že tedy nyní nastal *stejný* výsledek, jako by na zákaz v čl. 7 odst. 3 nařízení nahlížel jako na bezvýjimečný – zákaz není nijak zpochybněn). Pro nynější věc tedy platí závěry, které NSS uvedl v částech III. A. až III. C. výše.

IV. Závěr a náklady řízení

[66] NSS tedy shrnuje, že SZPI správně posoudila *všechna* tvrzení uvedená v blogovém příspěvku žalobkyně jako tzv. léčebná tvrzení podle čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1169/2011.

[67] Jak již NSS výše uvedl, v nynější věci městský soud zrušil napadené rozhodnutí SZPI ze dvou na sobě nezávislých důvodů (výše bod [5]). Zatímco první z důvodů nyní SZPI jako stěžovatelka úspěšně napadla kasační stížností, druhý z důvodů v kasační stížnosti nijak

¹⁰ Podobně např. výše cit. rozsudek ze dne 27. 2. 2023, 8 As 212/2021-53, bod 40.

nezpochybnila. Fakticky tak i přes úspěch SZPI nadále zůstává důvod, proč nemohlo její rozhodnutí v nynější věci obstát, a městský soud by v případě, že by NSS jeho rozhodnutí zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, nemohl rozhodnout jinak než rozhodnutí SZPI znovu zrušit. NSS proto jako vhodnější způsob rozhodnutí zvolil zamítnutí kasační stížnosti (srov. rozsudek NSS ze dne 4. 8. 2021, čj. 10 Afs 352/2019-26, č. 4243/2021 Sb. NSS, věc *Rail Cargo Operator*, bod 38).

[68] NSS proto zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta poslední s. ř. s.).

[69] O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměla úspěch.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. února 2024

Michaela Bejčková
předsedkyně senátu